

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫҢ

**СЭКП Тыва обкомунун,
Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш
Министрлер Чөвүлелинин
органы**

1990 чыл
март
18
воскресенье
№ 64 (14264)
1925 чылда
үндүлүктүңгөн
Ертыз 3 чөп.

Совет Эвилелинин, Коммунисттик партиязының, Төп Комитединин, Пленумунун, дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1990 чылдың март 16-да СЭКП ТК-ның Пленуму ажылап уламчылаан. Пленумга СЭКП Уставының төлөвиленини болгаш хуурумунуң өске-даа айтырылганын чүгүлдүшкөн.

СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары М. Ш. Шаймиев, «Ижевский механический завод» бдүрүгүге каттыжымшыкынның партком секретары Г. В. Сивец, СЭКП ТК-ның чынында Нитилет эртемниинин академиянын ректору Р. Г. Яновский, Казахстаның Компартиянын ТК-зының бирги секретары Н. А. Назарбаев, СЭКП Воршилов райкомунуң (Москва хоорай) бирги секретары А. И. Земсков, Донецк областың Макаевка хоорайның «Советская» шахтаның партком секретары С. В. Рафанлов, Иркутскиинин политехниктиң институтунуң партком секретары Б. Б. Пономарев, Литваның Компартиянын (СЭКП-ниң платформазында) тур ТК-зының бирги секретары М. М. Бурковичюс, СЭКП ТК-ның секретары Л. Н. Зайков, Украинаның Компартиянын ТК-зының ийги секретары С. И. Гуренко, Москвада партиянын дээди школаның партком секретары В. И. Митрохин, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары Г. Ч. Ширини, Куйбышевтиң уңар чуу заводунуң элтекин-селесары

Г. И. Ануфриев, СЭКП Ростов обкомунуң бирги секретары Б. М. Володин, СЭКП Москва хооркомунуң бирги секретары Ю. А. Прокофьев, Минскииниң шаа заводунуң партком секретары В. В. Чинин, Украинаның Компартиянын Черкасск обкомунун бирги секретары А. А. Ружижский, Туркменианың Компартиянын ТК-зының бирги секретары С. А. Ниязов, СЭКП Якутскиинин райкомунуң (Москва область) бирги секретары Ю. Н. Шогин олар санал берген.

СЭКП Уставының төлөвиленини кирген санал-оңалдарнын база чүгүлдүшкөнү көрүшкүдү барымдаалан чедир ажылдап кылдырын редакция комиссиязынга болгаш ТК-ның Политбюрозуна Пленум даасан (төлөвилелди солдунарга парлар).

СЭКП-ниң XXVIII съездинин чыылдырар, партияга отчет-сонгулдалыг кампанияны эртирер хуусааларынын, съездинге төлөэлээриниң нормазынын болгаш делегаттар сонгуурунун чурумунун дугайында

СЭКП Төп Комитединиң 1990 чылдың март 16-да Пленумунуң

ДОКТААЛЫ

1. СЭКП ТК-ның сентябрь (1989 чыл) Пленумунун шийтирини өскерткен. Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиязының элчегин XXVIII съездинин 1990 чылдың июль 2-де Москвага, Кремльдиң Съездиниң ордунга чыылдырар.

2. Съездине чүгүлдүшкөн чөвү-биле дараазында айтырылганын кирер:

1) Эле тургустунушкунунуң чоруп турарынын болгаш партиянын сорулгаларынын дугайында Илеткелчи СЭКП ТК-ның Чингине секретары эш М. С. Горбачев.

2) СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязын өткөдү. Илеткелчи Комиссиянын даргазынын орадакчызы А. А. Никитин.

3) СЭКП-ниң «Гуманның, демократтың социализмге» деп Платформазынын дугайы.

4) СЭКП Уставының дугайы.

5) СЭКП-ниң Төп контроль-ревизия комиссиязынын дугайында саавыр дугайы.

6) Партиянын төп органдарынын сонгулдалары.

СЭКП-ниң Платформазынын болгаш Уставы-биле холбашкан айтырылганын бирги айтырыг талазы-биле илеткел кыргери чогулчалыг деп санаар.

3. СЭКП-ниң XXVIII съездине төлөэлээриниң нормазынын

мунистер СЭКП-ниң XXVIII съездине делегаттар хамарышкан каттыжымшыкынын, шериң хевирлериниң болгаш кесектеги күштер кезектериниң партия конференцияларыга сонгуур.

Даштыкыда турар совет албан черлериниң партия организациаларында баңтап турар коммунистер СЭКП-ниң XXVIII съездине делегаттары Москвага эртирер бодунун партия конференциясынан сонгуур.

5. Партия организациаларында отчет-сонгулдалыг кампанияны эртирериниң чурумун болгаш хуусааларын эвилелешкен республикаларын Компартияларынын ТК-лары, РСФСР-ге СЭКП крайкомнары болгаш обкомнары тодарар.

Партиянын хоорай (партия тургузуу район структуралыг хоорайларга), округ, область, край конференцияларына, эвилелешкен республикаларын Компартияларынын съездине делегаттар сонгуурунун чурумун чүгүр партия комитеттериниң пленумнары тодарар. Конференцияларга болгаш съездине делегаттар сонгуурунун тургузууларынын үезинде бо доктаал-биле СЭКП-ниң XXVIII съездине делегаттар сонгуурунун доктаалыг чүгүлдүшкөн болгаш СЭКП-ниң чаа Уставынын төлөвиленини чүгүлдүшкөн аяккаларын сумелээр. Конференцияларга болгаш

каларың Компартияларынын съездилерине партия организациаларында ажыл-херекти, партия ажылын үндүзини-биле экиндер кемчелерин ханы болгаш бүтү талады сайгар, СЭКП-ниң XXVIII съездине СЭКП ТК-ның Платформазы, Чаа Уставы чүгүлдүшкөн. Отчеттарын болгаш сонгулдаларын, партия Съездине бүтү белеткелдин коммунистериниң язы-бүрү үези-боодадыр илередир арганы берген, кандыг-даа санал-оңалды хундулуп көөр, эвээш талазың кижилериниң боттарынын туржун илередир эргезин хандырар байдалдарга эртериниң турары чогулду чууга. Хуралдарын, конференцияларын болгаш съездилериниң боттуг байдалдарга эртерин, партиянын нитилелге ролунуң болгаш ажыл-чорудулазынын база оң иштиң амыдыралын демократчыларын, партияны массаларын эрге-чагыргазын бадтыкп тургузарынын үндүзин айтырылганын талазы-биле саналдарын коллективтиг ажылдап кылдырын хандырар.

СЭКП-ниң XXVIII съездине белеткел коммунистериниң идеялыг болгаш организастыг каттыжымшыкына, партия организациаларынын тургузуу арга-шынэзын бедиринге, СЭКП-ниң нитилелге авангарды ролун быжыккаарына, аде

СЭКП Уставының төлөвиленини кирген санал-оңалдарнын база чүгүлдүшкөнү көрүшкүдү барымдаалан чедир ажылдап кылдырын редакция комиссиязынга болгаш ТК-ның Политбюрозуна Пленум даасан (төлөвилелди солдунарга парлар).

Пленум СЭКП-ниң Төп контроль-ревизия комиссиязынын дугайында саавырны төлөвиленини чүгүлдү деп көргөн.

СЭКП ТК-ның Пленумнага М. С. Горбачев түңдүш ала, чүве чүгүлдүшкөн.

СЭКП ТК-ның Пленуму оң-биле бодунуң ажылдап дооскан.

(СЭКП ТК-ның Пленумунун материалдары солдунун дараазында номерлерине парлаттынар).

ССРЭ-ниң Президентизиниң албан-дужаалын тургузарынын болгаш ССРЭ Конституциязынга (Үндүзин Хоойлузунга) өскерилгелер болгаш немелделер кирер дугайында Совет Социалистик Республикалар Эвилелиниң Хоойлузу

Чуртта боттандырып чорудуп турар политиктиг болгаш экономикагы ханы заар-тылгалары улам ыңай хөгжүдерин хандырар, политиктиг тургузууну, хамаатыларын эртериниң болгаш абыралы чорупуң быжыккаар, ССРЭ-ниң түрүк эрге-чагыргазынын дээди органдарын болгаш эртелег башкарылганынын аразыга кадды хөдөлүшкүнерин экиндер соруга-биле ССРЭ-ниң улус депутаттарынын Съездиниң доктаалдары болза:

1. Совет Социалистик Республикалар Эвилелиниң Президентизиниң албан-дужаалын доктаалды тургузар.

ССРЭ-ниң Президентизиниң албан-дужаалын тургузарынын чорук эрге-хоойлу байдалын солтув болгаш эвилелешкен база автономнуг республикаларын конституциялары-биле болгаш ССРЭ Конституциязы-биле быжыккаан эвилелешкен болгаш автономнуг республикаларын эрге-хуулааларын кызыгаарларын болдурбазын доктаалды.

2. ССРЭ Конституциязынга (Үндүзин Хоойлузунга) дараазында өскерилгелер болгаш немелделерин кирер:

1. «Бүгү чоңунч авангарды — Коммунисттик партияны удуруткуч ролу өскөдөн сөстөрүн преамбуладан уштур.

2. 6, 7, 10, 11, 12, 13 болгаш 51 чүгүлдү дараазының эдилгелери-биле бижири.

6 чүгүл. Совет Эвилелиниң Коммунисттик партияны өскөдөн политиктиг партиялар, а ола ишкени профвизилериниң амыктарынын болгаш өскө-даа хөй-интиң организациалары болгаш массалык шимчөөшкүннер улус депутаттарынын Советтеринге сонгултурган боттарынын төлөүлүкчелерин даштыкыга база өскө-даа хевирлер-биле Совет күрүенин политиканы аяккап кылдырына, күрүне болгаш хөй-интиң аякка-херектерин эргелеп башкарына кирер.

7 чүгүл. Оларын программаларында болгаш уставтарында көрдүгөн хуулааларын күчүлдүр. Бүтү политиктиг партиялар, хөй-интиң организациалары болгаш массалык шимчөөшкүннер Конституцияга болгаш совет хоойлуларга дүшүрү хөдөлүп.

Совет Конституциязын тургузууну болгаш социалисттик күрүнүнү бүтү-бүрүн турар чоруну күш-биле өскөдөн, оң амыл чок чорун кошпадыр, социал, национал болгаш шажын-чүдүгө месилдекишкүннерин өскүдөр сорулганы салган партияларын, организациаларын болгаш шимчөөшкүннерин тургузары болгаш ажылдаары болдурба.

10 чүгүл. ССРЭ-ниң экономикагы системаны совет, хамаатыларынын өлкүзү коллективтиг болгаш күрүне өңүзүгө үндүлүп хөгжүр.

Күрүне өңүзүгүнүң илэм-бүрү хевирлериниң хөгжүрүгө эргежок чууга бай-

Литва ССР-ниң Дээди Советиниң 1990 чылдың март 10-12-де хулаап алган шийтирелери-биле холбаштыр ССРЭ-ниң улус депутаттарынын ээлчег чок үшкү Съездиниң ДОКТААЛЫ

Литва ССР-ниң Дээди Совети «Литва күрүениң хамаарышпа чоруну каттап тургузар» республиканын девискээринге Литва ССР-ниң Конституциязын, ССРЭ Конституциязын күш чок болдурар дугайын 1990 чылдың март 10-12-де чарлаан.

Эвилелешкен республика бот-башкарынарын талазы-биле Конституцияда көрдүгөн эргелиг болбушкан, федерацияга кирпиде, оон үнү-даа турар үеде тургустунуң келир политиктиг, социал-экономикагы, девискээр, эрге-хоойлу болгаш өскө-даа айтырылганын барымдаалавайн барып болза.

Литва ССР-ниң Дээди Советиниң үстүндө айттыгана шийтирелерин үлүс депутаттарынын Съездиниң хоойлу боттарын өрдиктиг күш чок деп санап тур.

ССРЭ-ниң улус депутаттарынын Съездиниң ССРЭ Конституциязынын 74 болгаш 75 чүгүлдүгүн дүшүр ССРЭ Эвилелиниң суверенитетин болгаш ССРЭ Конституциязынын негелделери Совет Социалистик Республика болур Литваның девискээринге күшүгү бооп артарын демдегеп тур.

ССРЭ-ниң улус депутаттарынын Съездиниң доктаалдары болза:

1. Эвилелешкен республика бургузунуң ССРЭ-ниң составындан хостуг үнү чорур эргезин (ССРЭ Конституциязынын 72 чүгүл) бадтыктавашкан, Совет Эвилелиниң составындан үнерини чурумун болгаш салдарларын хоойлу-биле доктаалды тургузарына чедир Литва ССР-ниң Дээди Советиниң хулаап алганы чакырылган шийтирелери ССРЭ Конституциязынын 74 болгаш 75 чүгүлдүгүн дүшүшес деп тодараткан, үк

Россияның партия конференциязынын СЭКП Төп Комитединиң 1990 чылдың март 16-да ДОКТААЛЫ

1. СЭКП-ниң XXVIII съездине чедир Россиянын партия конференциязын чыылдырып чогулчалыг деп санаар.

2. Конференциянын делегаттары кылдыр СЭКП-ниң XXVIII съездине Россия Федерациязынын партия организациаларында сонгулган делегаттары санаарын доктаалды.

3. Конференциянын белеткелди болгаш оң эртерини СЭКП ТК-ның Россия бюрозунга дагары. Ол сорулгана дүшүрү крайлар, областтар, округтар, Москва хоорайнын партия организациаларынын чогуур партия комитеттериниң пленумнарынан сонгулган төлөүлүкчелерин (организация бүтүндөй бир-бир) аразындан белеткел комитетин тургузар.

СЭКП БИИ-ХЕМ РАЙКОМУНУҢ ПЛЕНУМУ

1990 чылдың март 16-да СЭКП БИИ-Хем райкомунуң организастыг айтырыг чүгүлдүшкөнүң племуму болуп эртерин. Кирген билдириниң кинин барымдаалааш, пленум Ю. А. Чикачёвту партия райкомунуң бирги секретары хуулааларын хостоан. Партиянын район конференциязына чедир үеде СЭКП райкомунуң бирги секретарынын хуулааларын гезин хуулааларын партия райкомунуң ийги секретары Т. А. Парничин дагары деп шийтир хуулаап алды. Райкомунуң бюрозунуң болгаш секретарынын адресинге ажылда улус чеп-пестер база частыгылар дээш шүгүмчүлдериниң пле-

леме кылган. Партия райкомунуң кезижүнериниң, оон секретарыларынын болгаш кылдык эргеликчилериниң составына кандидатуралар шийлип аларын партия эге организациаларына калбак демократтыг үндүлүшкө, аякка-чарлыг кылдыр чорудар деп шийтирлээ.

Партиянын XXVIII элчегиниң район конференциязын эртирериниң дугайында айтырылганын пленумга база чүгүлдүшкөнү көргөн. Ону 1990 чылдың апрель 27-28-те эртирер деп доктаал хуулаап алдыган. Конференцияга белеткел чорудар аяккачы комиссияны тургускан.

ТЕЛЕГРАММА

Вильнюс хоорай, Литва ССР-ниң Дээди Совети, Литва ССР-ниң Дээди Советиниң Даргазы В. Ландсбергиске ССРЭ-ниң улус депутаттарынын Президентизи М. ГОРБАЧЕВ.

СЭКП-ниң XXVIII съездине төлөэлээриниң нормазынын болгаш делегаттар сонгуурунун чурумунун дугайында

